

Anna Hadala-Skóra

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0000-0002-6432-5651

**OGŁOSZENIE STANU WYJĄTKOWEGO W REBUBLICIE
CZESKIEJ W 2020 R. – ZARYS PROBLEMATYKI**

L. Garlicki pojęcie *stan nadzwyczajny* definiuje jako wystąpienie w państwie sytuacji charakteryzującej się szczególnym zagrożeniem. W celu jej rozwiązania należy zastosować środki szczególne, takie jak: 1) ograniczenia praw oraz wolności obywatelskich; 2) skoncentrowanie władzy w rękach głowy państwa i rządu (egzekutywy); 3) zmiany w obszarze systemu stanowienia prawa oraz 4) zmiany w zakresie struktury i zasad funkcjonowania organów państwa. Inaczej rzecz ujmując, pod pojęciem *stan nadzwyczajny* rozumie się stan występujący w wewnętrznym porządku państwowym, podczas którego niektóre obowiązujące regulacje o charakterze konstytucyjnym ulegają zawieszeniu, natomiast w zamian wprowadzana jest regulacja wyjątkowa¹. Z kolei M. Granat określa, że pod pojęciem *stan nadzwyczajny* należy rozumieć ograniczone ramami czasowymi odstępianie od sposobu oraz zasad znajdujących się w konstytucji na rzecz działań o charakterze doraźnym, które wynikają z konstytucji, w sytuacji, kiedy zwykle środki okazują się niewystarczające². M. Zubik zwraca uwagę na to, że ze stanami nadzwyczajnymi często związane są mocno zaawansowane zmiany w obrębie reżimu prawnego oraz zasad dotyczących funkcjonowania organów władzy publicznej. Do najważniejszych celów będących istotą wprowadzenia stanu nadzwyczajnego należą: skupienie decyzji w bardziej ograniczonym gronie podmiotów, a także skrócenie procesów podejmowania decyzji (również mechanizmów o charakterze odwoławczym). Wszystkie te działania mają zagwarantować maksymalną sprawność kroków podejmowanych przez organy władzy publicznej, a także umożliwić tym podmiotom efektywne działanie, aby mogły zapobiegać zagrożeniom oraz przeciwdziałać konsekwencjom, o ile takie już mają miejsce. Z uwagi na fakt, że mowa zwłaszcza o działaniach faktycznych, właściwe w tym przypadku będą organy egzekutywy³. Z kolei w literaturze czeskiej V. Belling

¹ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2018, s. 451 i n.

² M. Granat, *Prawo konstytucyjne. Pytania i odpowiedzi*, Warszawa 2021, s. 739.

³ M. Zubik, *Prawo konstytucyjne współczesnej Polski*, Warszawa 2020, s. 420 i n. Zob. też: K. Składowski, *Stany nadzwyczajne w państwie [w:] Polskie prawo konstytucyjne*, red. D. Górecki,

przyjmuje definicję stanu wyjątkowego rozumianego jako „instytucja prawna oznaczająca zespół środków stosowanych przez organ państwowy w celu przewyższenia sytuacji poważnego, egzystencjalnego kryzysu zagrażającego istnieniu państwa i porządku konstytucyjnego, którego kształtu nie można z góry przewidzieć”⁴.

Garlicki wyróżnia trzy charakterystyczne tendencje dla obecnych regulacji w zakresie stanów nadzwyczajnych: 1) konstytucjonalizację tych uregulowań; 2) dyferencjację różnych odmian stanów nadzwyczajnych oraz 3) parlamentaryzację obejmującą proces podejmowania decyzji w zakresie wprowadzenia lub kontynuacji stanu nadzwyczajnego. Istotą pierwszej wymienionej wyżej tendencji jest regulowanie problematyki stanów nadzwyczajnych na szczeblu konstytucyjnym. Wpływ na zależność występującą pomiędzy kompletnością oraz szczegółowością unormowań w tym obszarze a doświadczeniami o charakterze historycznym konkretnego państwa stanowi w tym przypadku cechą charakterystyczną. Mianowicie państwa posiadające demokratyczne tradycje do dziś funkcjonują bez regulacji w tym zakresie⁵. Z kolei biorąc pod uwagę państwa, które posiadają „bolesne” doświadczenia o charakterze historycznym, zauważyć można mocno rozbudowany zbiór przepisów zawarty w konstytucji⁶. Odnosząc się do drugiej ze wskazanych powyżej tendencji, należy podkreślić, że występujące zagrożenie determinuje stosowanie różnych środków. Z tego powodu regulacje na poziomie konstytucji wyróżniają: 1) stan wojenny – w przypadku wystąpienia zewnętrznego zagrożenia państwa; 2) stan wyjątkowy – ściśle związany z zagrożeniem bytu państwowego o charakterze wewnętrznym (wciąż występujący niekiedy pod nazwą stanu oblężenia), a także 3) stan klęski żywiołowej oraz 4) stan nadzwyczajnej konieczności gospodarczej. Nawiązując do ostatniej z tendencji, wskazać należy, że obecnie występujące w konstytucjach regulacje wyposażają parlament w zróżnicowane gwarancje, których istotą jest zobowiązanie do zajęcia przez ten organ stanowiska. Z powyższym ściśle związane jest utworzenie różnego rodzaju ograniczeń w zakresie takich kwestii, jak: 1) katalog możliwych do zastosowania środków; 2) czas trwania stanu nadzwyczajnego; 3) zakaz przeprowadzania wyborów parlamentarnych podczas stanu nadzwyczajnego; 4) zakaz wprowadzania zmian w niektórych ustawach oraz w innym obszarze⁷.

Republika Czeska była jednym z pierwszych państw Unii Europejskiej, które w ramach działań mających na celu uniknięcie rozprzestrzeniania się pandemii

Warszawa 2020, s. 353 i n. Szerzej na ten temat: P. Radzewicz, komentarz do art. 228 [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, s. 652 i n.

⁴ V. Belling, *Výjimečný stav a hranice právního státu*, „Právník” 2018, nr 3, s. 200. Zob. też: L. Kollert, *Výjimečný stav a jeho regulace vprávním státě*, „Časopis pro právní vědu a praxi” 2021, t. XXIX, nr 2, s. 227 i n.

⁵ Jako przykład można wskazać Stany Zjednoczone Ameryki, gdzie regulacje obejmują jedynie niektóre obszary, zaś jednocześnie przyjmuje się, że występujące luki prawne będą uzupełniane, gdy zajdzie taka potrzeba.

⁶ Jako przykład można wskazać regulacje niemieckie w Ustawie Zasadniczej z 1949 r.

⁷ L. Garlicki, *Polskie prawo...*, s. 451 i n.

COVID-19 zdecydowało się na wprowadzenie obostrzeń na terenie kraju. Środki o charakterze zapobiegawczym podjęto już przed pierwszymi potwierdzonymi przypadkami zakażeń wirusem SARS-CoV-2⁸.

Sposób uregulowania stanów nadzwyczajnych w Republice Czeskiej różni się od tego, który został zastosowany w Rzeczypospolitej Polskiej. Twórcy polskiej konstytucji umieścili regulacje dotyczące stanów nadzwyczajnych w osobnym rozdziale tego aktu. Dzięki temu możliwe stało się objęcie w sposób kompleksowy całokształtu zagadnień odnoszących się do tej kwestii⁹. W Republice Czeskiej prawo przewiduje cztery stany nadzwyczajne: 1) stan wyjątkowy; 2) stan zagrożenia państwa; 3) stan niebezpieczeństwa oraz 4) stan wojenny¹⁰. Ustawodawca w Konstytucji Republiki Czeskiej wymienia jedynie stan wojenny¹¹, który oprócz tego reguluje również ustawa o bezpieczeństwie Republiki Czeskiej¹². Kolejny stan nadzwyczajny – stan niebezpieczeństwa – w głównej mierze normuje ustawa o postępowaniu w przypadku kryzysu i zmianie innych ustaw¹³. Natomiast stan wyjątkowy oraz stan zagrożenia państwa zostały uregulowane w drodze ustawy konstytucyjnej z 22 kwietnia 1998 r. o bezpieczeństwie Republiki Czeskiej¹⁴.

Zgodnie z art. 5 tej ustawy rząd może ogłosić stan wyjątkowy w razie wystąpienia: 1) klęsk żywiołowych; 2) katastrof ekologicznych lub przemysłowych, a także 3) wypadków bądź innych niebezpieczeństw, które w znacznym stopniu zagrażają życiu, zdrowiu lub wartościom majątkowym albo porządkowi wewnętrznemu oraz bezpieczeństwu. W przypadku niebezpieczeństwa zwłoki premier może ogłosić stan wyjątkowy. Ten sam przepis określa, że w ciągu 24 godzin od deklaracji jego decyzja jest zatwierdzana lub odwoływana przez rząd. Rząd zobowiązany jest do

⁸ Dane za stroną internetową: https://pism.pl/publikacje/Czeska_awangarda_sposoby_radzenia_sobie_z_epidemia_COVID19 (20.08.2021). 30 stycznia 2020 r. Czechy wstrzymały wydawanie wizy obywatelom Chin, natomiast 8 lutego 2020 r. zawieszono zostały loty z tego państwa. Większość restrykcji, w tym ograniczeń w zakresie działalności gospodarczej, jak również zamknięcie granic państwa, szkół oraz uczelni wyższych wprowadzono w Republice Czeskiej do połowy marca. Interesujący jest fakt, że rząd Republiki Czeskiej 20 marca 2020 r. jako pierwszy w UE wprowadził nakaz zasłaniania ust i nosa poza domem.

⁹ S. Steinborn, komentarz do art. 228 [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 1606.

¹⁰ Szerzej na temat stanów nadzwyczajnych zob. K. Skotnicki, *System konstytucyjny Czech*, Warszawa 2000, s. 65 i n. Zob. też: M. Żaba, *Ograniczenia praw i wolności w okresie pandemii Covid-19 w Republice Czeskiej* [w:] *Ograniczenia praw i wolności w okresie pandemii Covid-19 na tle porównawczym. Pierwsze doświadczenia*, red. K. Dobrzeńcki, B. Przywora, Warszawa 2021, s. 128 i n.

¹¹ Konstytucja Republiki Czeskiej z 16 grudnia 1992 r., tłum. M. Kruk-Jarosz, http://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2015/07/Czechy_pol_010811.pdf (1.08.2021).

¹² Ustawa o bezpieczeństwie Republiki Czeskiej – Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky (Ústavní zákon č. 110/1998 Sb.), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110> (15.08.2021).

¹³ Ustawa o postępowaniu w przypadku kryzysu i zmianie innych ustaw – Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) (Zákon č. 240/2000 Sb.), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240> (15.08.2021).

¹⁴ Ustawa konstytucyjna z 22 kwietnia 1998 r. o bezpieczeństwie Republiki Czeskiej – Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky (Ústavní zákon č. 110/1998 Sb.).

niezwłocznego przekazania Izbie Deputowanych informacji na temat ogłoszenia stanu wyjątkowego. Z kolei Izba Poselska jest uprawniona do odwołania tego ogłoszenia. Artykuł 6 ustawy precyzuje, że stan wyjątkowy może zostać ogłoszony wyłącznie z uzasadnieniem na określony czas i dla określonego terytorium. Jednocześnie wraz z ogłoszeniem stanu wyjątkowego rząd zobowiązany jest do wskazania: 1) które prawa określone w ustawie specjalnej mają zostać ograniczone i w jakim zakresie (zgodnie z Kartą Podstawowych Praw i Wolności)¹⁵ oraz 2) jakie obowiązki mają zostać nałożone i w jakim zakresie. Przepis ten określa też ramy czasowe – stan wyjątkowy może zostać ogłoszony na okres nieprzekraczający 30 dni. Okres ten może być przedłużony jedynie za uprzednią zgodą Izby Poselskiej (izby niższej czeskiego parlamentu). Stan wyjątkowy kończy się wraz z upływem terminu, na jaki został ogłoszony. Wyjątkiem jest przypadek, gdy rząd lub Izba Poselska zdecyduje o jego zniesieniu przed upływem tego okresu¹⁶.

Warto podkreślić, że w Republice Czeskiej najbardziej istotną konsekwencją wprowadzenia stanu wyjątkowego jest przesunięcie uprawnień z korzyścią dla władzy wykonawczej. Zgodnie z art. 4 Karty Podstawowych Praw i Wolności w zwykłych okolicznościach podstawowe prawa i wolności mogą zostać ograniczone jedynie na mocy ustawy uchwalonej przez parlament. Natomiast konsekwencją podjęcia decyzji o wprowadzeniu stanu wyjątkowego jest wyposażenie rządu w prawo do ograniczenia praw i wolności wymienionych w ustawie o postępowaniu w przypadku kryzysu i zmianie innych ustaw. Zgodnie z art. 6 tej ustawy rząd jest upoważniony do zarządzenia środków, takich jak np. ewakuacja osób i mienia z określonego obszaru, nałożenie obowiązku pracy, pomocy w pracy lub obowiązku zapewnienia zasobów materialnych, ochrona granic państwowych czy też zakaz wjazdu, pobytu i przemieszczania się osób w określonych miejscach. Jednak najbardziej istotne ograniczenie uregulowane zostało w art. 2 Konstytucji. Zgodnie z art. 2 ust. 3 „władza państwowa służy wszystkim obywatelom i może być wykonywana tylko w przypadkach, w granicach i w sposób przewidziany przez ustawę”. Oznacza to, że nawet w stanie wyjątkowym rząd nie posiada prawa do nałożenia ograniczeń, których nie przewidują przepisy ustawy o postępowaniu w przypadku kryzysu i zmianie innych ustaw. Rząd nie może także ingerować w prawa podstawowe, które znajdują się w tej ustawie¹⁷.

W związku z zagrożeniem dla zdrowia związanym z potwierdzonym występowaniem przypadków zarażenia koronawirusem SARS-CoV-2 na terytorium Republiki Czeskiej rząd czeski, działając na podstawie art. 5 oraz 6 ustawy konstytucyjnej o bezpieczeństwie Republiki Czeskiej w drodze uchwały z dnia 12 marca 2020 r. nr 194¹⁸ ogłosił stan wyjątkowy na terytorium Republiki Czeskiej na okres 30 dni od godziny

¹⁵ Karta Podstawowych Praw i Wolności z 16 grudnia 1992 r. (Zák. č. 2/1993 Sb.).

¹⁶ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110> (10.09.2021).

¹⁷ <https://verfassungsblog.de/czechs-and-balances-if-the-epidemiological-situation-allows/> (11.11.2021); <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240> (10.11.2021); <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> (10.11.2021).

¹⁸ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-69> (15.08.2021).

14:00 12 marca 2020 r. do 17 maja 2020 r.¹⁹ Z kolei na podstawie uchwały Rządu Republiki Czeskiej z dnia 23 kwietnia 2020 r. nr 443 w sprawie przyjęcia środków antykryzysowych²⁰ zarządzono z mocą od 27 kwietnia 2020 r., od godz. 00:00, na czas trwania stanu wyjątkowego m.in. takie ograniczenia, jak:

- zakaz wjazdu na terytorium Republiki Czeskiej dla wszystkich obcokrajowców, którzy nie mają pobytu czasowego powyżej 90 dni lub stałego pobytu w Republice Czeskiej²¹,
- ograniczenia w swobodnym przepływie (od 24 marca 2020 r. od godz. 00:00 do 1 kwietnia 2020 r. do godz. 6:00 wprowadzono zakaz swobodnego przepływu osób w całej Republice Czeskiej)²²,
- osobom zamieszkałym w Republice Czeskiej nakazano: 1) ograniczenie do niezbędnego czasu poruszania się w obszarze miejsc publicznych, a także pozostanie

¹⁹ https://www.statnisprava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/vyhlaseni_nouzoveho_stavu_co_aktualne_plati_20032708_18742657 (17.08.2021).

²⁰ https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/uv200423-0443-_1_-converted.pdf (18.08.2021).

²¹ Od powyższego zakazu wprowadzono wyjątki: 1) dla członków rodziny cudzoziemców, obywateli Republiki Czeskiej lub obywateli UE, którzy posiadają tymczasowe bądź stałe miejsce zamieszkania na terytorium Republiki Czeskiej; 2) dla obywateli UE oraz cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt w Unii, którzy przejeżdżają przez Republikę Czeską w celu odbycia podróży do domu oraz posiadają notę, która została wydana w tym celu przez ambasadę (transyt i repatriacja), w sytuacji, gdy wjazd tych cudzoziemców leży w interesie Republiki Czeskiej; 3) w odniesieniu do pracowników transgranicznych, uczniów oraz studentów, którzy w celu podjęcia pracy lub nauki w Republice Czeskiej w sposób regularny przekraczają granicę z Republiką Czeską z sąsiedniego państwa; 4) dla pracowników transportu międzynarodowego; 5) dla pracowników świadczących usługi w zakresie infrastruktury krytycznej; 6) dla urzędników oraz dyplomatów organizacji międzynarodowych, w przypadku nagłych, awaryjnych sytuacji; 7) dla obywateli UE, którzy wjeżdżają na terytorium Republiki Czeskiej, aby prowadzić działalność gospodarczą, na maksymalny okres 72 godzin; 8) dla obywateli UE, którzy wjeżdżają na terytorium Republiki Czeskiej w celu prowadzenia działalności gospodarczej lub studiowania na uczelni wyższej (po spełnieniu określonych warunków). https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/uv200423-0443-_1_-converted.pdf (10.08.2021).

²² Od powyższego zakazu wprowadzono wyjątki w następującym zakresie: w przypadku podróży, które są konieczne do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (np. w celu zakupu żywności, lekarstw oraz artykułów medycznych, artykułów higienicznych, paszy dla zwierząt i innych artykułów dla zwierząt), niezbędnych podróży w celu odwiedzenia bliskich osób/rodziny, podróży do miejsca pracy oraz w celu prowadzenia działalności gospodarczej lub innej podobnej działalności, zapewnienia opieki nad dziećmi, zapewnienia opieki nad zwierzętami, korzystania z niezbędnych usług finansowych i pocztowych, tankowania paliwa, podróży niezbędnej do zaspokojenia potrzeb i świadczenia usług na rzecz innej osoby (np. wolontariat, pomoc sąsiedzka), podróży do placówek służby zdrowia oraz placówek opieki społecznej, w tym niezbędnej pomocy krewnym/osobom bliskim, a także do placówek opieki weterynaryjnej, podróży w związku z nagłymi sprawami urzędowymi, w tym niezbędnej pomocy krewnym/bliskim osobom, wykonywania zawodów lub działalności służących zapewnieniu bezpieczeństwa, porządku wewnętrznego oraz zarządzania kryzysowego, ochrony zdrowia, świadczenia opieki zdrowotnej lub opieki społecznej, w tym także działalności w zakresie wolontariatu, indywidualnej opieki oraz posługi duchowej, transportu publicznego i innej infrastruktury, usług dla ludności, w tym: usług dostawczych, zaopatrzenia, opieki weterynaryjnej, przyrody lub parków, podróży powrotnej do miejsca zamieszkania, udziału w pogrzebie. https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/uv200423-0443-_1_-converted.pdf (16.09.2021).

w miejscu zamieszkania (z wyjątkiem przypadków wyżej wskazanych); 2) ograniczenie do minimum kontaktów z innymi osobami, w miejscach ogólnodostępnych przebywać mogło nie więcej niż dwie osoby (z wyjątkiem członków gospodarstwa domowego, wykonywania zawodu, prowadzenia działalności gospodarczej lub innej podobnej działalności, uczestniczenia w pogrzebie) i w miarę możliwości do zachowania odległości co najmniej 2 m w czasie kontaktu z innymi osobami (od 24 marca 2020 r. od godz. 00:00 do 1 kwietnia 2020 r. do godz. 06:00),

- zakaz poruszania się lub przebywania w jakimkolwiek miejscu poza miejscem zamieszkania bez środków ochrony dróg oddechowych (od godziny 00:00 19 marca 2020 r.),
- w związku z ograniczeniami dotyczącymi swobodnego przemieszczania się podjęto decyzję, że głosowanie w wyborach uzupełniających do Senatu Parlamentu Republiki Czeskiej²³, które miało się odbyć w terminie 27 i 28 marca 2020 r., a także 3 i 4 kwietnia 2020 r., zostało przełożone.

Należy zaznaczyć, że w Konstytucji Republiki Czeskiej z 16 grudnia 1992 r. nie określono szczegółów dotyczących form ograniczania praw oraz wolności jednostki. Ogólne klauzule w tym zakresie (np. prawo do zdrowia, prawo do życia czy zapewnienie wolności pobytu oraz przemieszczania się) znajdują się w innym akcie – jest to Karta Podstawowych Praw i Wolności²⁴. Artykuł 3 Konstytucji określa, że Karta Podstawowych Praw i Wolności stanowi część porządku konstytucyjnego Republiki Czeskiej²⁵. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (1950 r.), Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (1966 r.) czy np. Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (1966 r.) to stanowiące wzór dla twórców Karty międzynarodowe dokumenty, które zawierają regulacje w zakresie praw i wolności człowieka i obywatela. Jak słusznie zauważa A. Gajda, „Karta Podstawowych Praw i Wolności przyczyniła się do ukształtowania nowego, respektującego prawa człowieka ustroju Republiki Czeskiej”²⁶. Zgodnie z postanowieniami Karty ogólne zapewnienie wolności pobytu oraz przemieszczania się z zasady są możliwe do ograniczenia w przypadku, gdy jest to nieuniknione w kontekście zachowania: 1) porządku publicznego; 2) bezpieczeństwa państwowego; 3) ochrony praw oraz wolności innych osób; 4) ochrony zdrowia, zaś w niektórych obszarach także 5) ochrony przyrody²⁷.

²³ Ogłoszonych w okręgu wyborczym nr 32 na mocy decyzji prezydenta nr 23/2020 Sb. w sprawie ogłoszenia wyborów uzupełniających do Senatu Parlamentu Republiki Czeskiej.

²⁴ Karta Podstawowych Praw i Wolności uchwalona 16 grudnia 1992 r. – Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> (18.08.2021).

²⁵ Art. 3 Konstytucji Republiki Czeskiej, <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> (19.11.2021). Zob. też: K. Skotnicki, *System konstytucyjny...*, s. 20.

²⁶ A. Gajda, *Publiczny obrońca Praw Republiki Czeskiej jako organ do spraw równości w kontekście standardów wyznaczanych przez dyrektywy Unii Europejskiej*, „Acta Universitatis Lodziana. Folia Iuridica” 2018, nr 84, s. 112.

²⁷ M. Żaba, *Ograniczenia praw...*, s. 129.

Ustawa o bezpieczeństwie konstytucyjnym wyposażyła rząd w uprawnienie do ograniczenia praw obywateli oraz do nakładania na nich bezpośrednio pewnych obowiązków. Rząd dysponuje prawem wykonywania tych nadzwyczajnych kompetencji wyłącznie w sposób i w przypadkach określonych nie tylko w ustawie o bezpieczeństwie, ale również w ustawie nr 240/2000 Sb. w sprawie zarządzania kryzysowego i zmian niektórych ustaw (ustawa o kryzysie)²⁸. Uchwałę w sprawie przedłużenia stanu wyjątkowego rząd Republiki Czeskiej przyjął 9 kwietnia 2020 r., wydłużając termin do 30 kwietnia 2020 r. Następna rządowa uchwała – z 30 kwietnia 2020 r. – ponownie przedłużyła stan wyjątkowy, tym razem do 17 maja 2020 r.

Podczas stanu wyjątkowego wprowadzonego w związku z pojawieniem się wirusa SARS-CoV-2 większość środków nadzwyczajnych została wprowadzona przez rząd lub ministerstwa bez konsultacji z parlamentem, jednak opozycja uzyskała możliwość uczestnictwa w pracach organu roboczego ds. kryzysu. Czeski parlament przyjął także na wniosek rządu pewne nadzwyczajne akty prawne przy zastosowaniu przyspieszonej procedury, która dała możliwość bardziej elastycznego i sprawnego podejmowanie decyzji²⁹. Republika Czeska – podobnie jak inne państwa – nie była przygotowana na walkę z wirusem SARS-CoV-2. Należy zauważyć, że zastosowane przez rząd Republiki Czeskiej środki mające na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się pandemii COVID-19 na terytorium państwa wpłynęły w różnicowanym zakresie na korzystanie z praw zagwarantowanych w Karcie Podstawowych Praw i Wolności. Podejmowane działania w głównej mierze ukierunkowane były na: 1) wolność pobytu i przemieszczania się; 2) prawo do nauki; 3) prawo do uczestnictwa w obrzędach i praktykach religijnych; 4) wolność osobistą; 5) prawo do swobodnego wykonywania działalności gospodarczej; 6) wolność zgromadzeń. Wprowadzone przez czeskie władze środki, które miały na celu ograniczenie wyżej wskazanych praw i wolności, nakładano stopniowo – wraz z przyjęciem przez rząd kolejnych uchwał³⁰.

W Republice Czeskiej kryzys związany z pandemią COVID-19 spowodował nie tylko ogólny chaos, lecz również znaczne przesunięcie uprawnień w kierunku władzy wykonawczej. Ogłoszenie stanu wyjątkowego 12 marca 2020 r. było pierwszą decyzją, która wpłynęła na osłabienie władzy ustawodawczej³¹. Jednak z uwagi na nieprzewidywalność tempa rozwoju epidemii na terytorium Republiki Czeskiej należy uznać, że nałożone przez rząd zakazy i obostrzenia były w momencie ich wprowadzania racjonalne. Działania te umożliwiły z kolei zminimalizowanie rozwoju, a przede wszystkim negatywnych skutków epidemii na terenie kraju³².

²⁸ <https://www.codexisuno.cz/a1Q?checked=1&lang=cs> (23.08.2021).

²⁹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652002/EPRS_BRI\(2020\)652002_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652002/EPRS_BRI(2020)652002_EN.pdf) (23.08.2021).

³⁰ M. Żaba, *Ograniczenia praw...*, s. 136 i n.

³¹ <https://verfassungsblog.de/czechs-and-balances-if-the-epidemiological-situation-allows/> (10.11.2021).

³² M. Żaba, *Ograniczenia praw...*, s. 139 i n.

Bibliografia

- Belling V., *Výjimečný stav a hranice právního státu*, „Právník” 2018, nr 3.
- Gajda A., *Publiczny Obrońca Praw Republiki Czeskiej jako organ do spraw równości w kontekście standardów wyznaczanych przez dyrektywy Unii Europejskiej*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica” 2018, nr 84.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2018.
- Granat M., *Prawo konstytucyjne. Pytania i odpowiedzi*, Warszawa 2021.
- Kollert L., *Výjimečný stav a jeho regulace v právním státě*, „Časopis pro právní vědu a praxi” 2021, t. XXIX, nr 2.
- Radziejewicz P., komentarz do art. 228 [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.
- Składowski K., *Stany nadzwyczajne w państwie* [w:] *Polskie prawo konstytucyjne*, red. D. Górecki, Warszawa 2020.
- Skotnicki K., *System konstytucyjny Czech*, Warszawa 2000.
- Steinborn S., komentarz do art. 228 [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Zubik M., *Prawo konstytucyjne współczesnej Polski*, Warszawa 2020.
- Żaba M., *Ograniczenia praw i wolności w okresie pandemii Covid-19 w Republice Czeskiej* [w:] *Ograniczenia praw i wolności w okresie pandemii Covid-19 na tle porównawczym. Pierwsze doświadczenia*, red. K. Dobrzeńcki, B. Przywora, Warszawa 2021.

Streszczenie

W niniejszym artykule scharakteryzowano wybrane zagadnienia wiążące się z reakcją rządu Republiki Czeskiej na panującą w kraju sytuację – wprowadzenie stanu wyjątkowego w 2020 r. Działanie to podyktowane było chęcią uniknięcia rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 na terenie tego państwa. We wstępnej części opracowania scharakteryzowano pojęcie stanu nadzwyczajnego w doktrynie prawa konstytucyjnego. W dalszej części zwrócono uwagę, że w Konstytucji Republiki Czeskiej ustawodawca nie uregulował wszystkich możliwych do wprowadzenia w tym państwie stanów nadzwyczajnych. Wskazano na inne akty prawne regulujące tę problematykę.

Słowa kluczowe: pandemia, stan wyjątkowy, prawa i wolności, COVID-19

DECLARATION OF A STATE OF EMERGENCY IN THE CZECH REPUBLIC IN 2020 – OVERVIEW OF THE ISSUES

Summary

This article characterizes selected issues related to the response of the Government of the Czech Republic to the prevailing situation in the country – the introduction of a state of emergency in 2020. This action was dictated by the desire to avoid the spread of SARS-CoV-2 virus on the territory of the country. In the introductory part of the article the concept of state of emergency in the doctrine of constitutional law was characterized. In the next part it was pointed out that in the Constitution of the Czech Republic the legislator has not regulated all the states of emergency that can be introduced in this country. Other legal acts regulating this issue are indicated.

Keywords: pandemic, state of emergency, rights and freedoms, COVID-19